

Třicet let sborníku *Archaeologia historica*

30. ročník sborníku *Archaeologia historica* je jistě důvodem ke zpětnému pohledu a k určité rekapitulaci toho, co sborník pro rozvoj archeologie středověku přinesl a jakou roli by měl mít v letech budoucích.

U zrodu sborníku *Archaeologia historica* (dále AH) stála Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, která z mého podnětu zařadila jeho vydávání do svého edičního programu. Ve spolupráci s organizátory konferencí tak bylo zajištěno pravidelné vydávání sborníku AH. Dokonce když v r. 1984 Muzeum hlavního města Prahy odmítlo vydání příspěvků z konference ve sborníku AH, v zájmu zachování kontinuity vydala Muzejní a vlastivědná společnost 9. číslo AH svým vlastním nákladem.

Tématické zaměření sborníku AH zahrnuje širokou škálu z problematiky archeologie středověku a to z výzkumu sídlišť, výrobních objektů, sakrálních objektů a pohřebišť a významné místo zaujímá v každém sborníku hmotná kultura. V rámci interdisciplinární spolupráce jsou ve sborníku AH zastoupeny také další obory společenských věd (historie, národopis, dějiny umění, anthropologie) a přírodovědných disciplín (geofyzika, paleobotanika, osteologie, metalografie, dendrologie a d.).

Většina konferencí měla ve svém programu hlavní téma, které bylo zaměřeno na řešení aktuální problematiky archeologie středověku. Z témat hlavního zaměření byla věnována největší pozornost středověké vesnici a to zemědělské výrobě 11.–15. století (AH 1/76), odrazu feudalismu v hmotné kultuře vesnice 13.–15. století (AH 2/77), typu sídlišť v období 10. až 13. století (AH 3/78), středověké vesnici na území (tehdejší) ČSSR (AH 7/82), vesnickému sídlu, domu a dvoru v kulturně historických, geografických a funkčních vztazích a archeologicko-etnografickým paralelám (AH 12/87), zaniklým středověkým sídlištím a vývoji osídlení na území českých zemí a Slovenska od 11. do začátku 16. století (AH 16/91) a každodennímu životu středověkého venkova (AH 24/99).

Hlavní zaměření na opevněná sídla přineslo významné studie o hradech a hrádcích v (tehdejší) ČSSR (AH 6/81 a AH 19/94) a o úloze hradů ve středověkém vojenství a osídlení (AH 27/02).

Hlavní zaměření na středověká města a jejich zázemí bylo naplněno jen dvěma konferencemi (AH 20/95 a AH 25/00).

Také řemeslná výroba zůstávala na okraji zájmu, neboť hlavní zaměření má jen sborník AH 8/83 a získávání a zpracování surovin bylo naplněno AH 26/01.

Na dvou konferencích bylo věnováno hlavní zaměření památkám středověké architektury (AH 11/86) a architektuře a archeologickým památkám (movitým i nemovitým) a ochraně kulturního dědictví (AH 30/05).

Z dalších témat se v hlavním zaměření vyskytují: záchranné výzkumy (AH 4/79), archeologické výzkumy doby předhusitské a husitské (AH 5/80), hospodářské dějiny na území Československa ve středověku na základě archeologických výzkumů a interdisciplinárních expertíz (AH 10/85), české země a Slovensko na prahu vrcholného středověku a odraz společenských a hospodářských změn 13. století v archeologických pramenech (AH 14/89), všední život ve středověku (AH 15/90), etnický pohyb a změny ve struktuře středověkého osídlení (AH 18/93), středověký církevní a laický svět (AH 21/96), archeologie středověkých komunikací (AH 23/98), interetnické vztahy ve středověku a jejich odkaz v hmotné kultuře (AH 28/03) a hranice v životě středověkého člověka (AH 29/04).

Ke kladům konferencí k problematice archeologie středověku a tím i k vydávání sborníku

AH patří trvalá spolupráce českých a slovenských archeologů i po rozdělení Československa.

V posledním desetiletí přinesl sborník AH řadu příspěvků i zahraničních badatelů, kteří se zúčastňují našich konferencí. Spolu s cizojazyčnými souhrny tak sborník získává na mezinárodním významu. V rámci mezinárodní spolupráce by si i na stránkách AH zasloužilo více pozornosti řešení společných projektů.

30 ročníků sborníku AH představuje více než 1 100 původních studií kromě zpráv a recenzí. Toto množství publikovaných prací nutně vyžaduje vydání dalšího bibliografického rejstříku.

Budoucnost sborníku AH je spojena jednak s organizováním pravidelných konferencí, jednak se spoluprací pracovišť, zabývajících se archeologickými výzkumy a problematikou archeologie středověku. Kromě Muzejní a vlastivědné společnosti je do budoucna nezbytná spoluúčasť státní instituce na krytí finančních nákladů s vydáváním sborníku AH spojených. V posledních letech tuto úlohu plní Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty MU v Brně a Archeologický ústav AV ČR v Brně.

Za 30 let své existence si sborník AH získal pevné místo v rámci evropských periodik zaměřených na problematiku archeologie středověku. Těší mne, že redigováním těchto třiceti ročníků jsem mohl přispět k rozvoji badání a k seznámení výsledků našich archeologických výzkumů, obohacujících celkový pohled na dějiny středověku.

Vladimír Nekuda